

ZAJĘCIA EDUKACYJNE:

Przyroda

NAUCZYCIELE PROWADZĄCY:

Daria Madzia

1. Informacje ogólne

1. Ocenianiu podlegają osiągnięcia edukacyjne ucznia, tj. poziom i postępy w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań określonych w podstawie programowej oraz wymagań edukacyjnych wynikających z realizowanych w szkole programów nauczania.
2. Wymagania edukacyjne dostosowuje się do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia. Dostosowanie wymagań określone jest w Indywidualnych Programach Edukacyjno-Terapeutycznych lub w arkuszach dostosowania wymagań edukacyjnych przygotowanych na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej.
3. Ocenianie bieżące z zajęć edukacyjnych ma na celu monitorowanie pracy ucznia oraz przekazywanie mu informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych pomagających w uczeniu się, poprzez wskazanie co uczeń robi dobrze, co i jak wymaga poprawy oraz jak powinien dalej się uczyć.
4. Oceny bieżące ustala się w stopniach według następującej skali:
 - 1) stopień celujący (cel) – 6 – uczeń posiadał wiedzę i umiejętności wykraczające poza program, biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami,
 - 2) stopień bardzo dobry (bdb) – 5 – uczeń opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem,
 - 3) stopień dobry (db) – 4 – uczeń stosuje poprawnie wiadomości, rozwiązuje samodzielnie typowe zadania,
 - 4) stopień dostateczny (dst) – 3 – uczeń opanował minimum programowe,
 - 5) stopień dopuszczający (dop) – 2 – uczeń ma braki w opanowaniu minimum, ale braki te nie przekreślają możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy w czasie dalszej nauki,
 - 6) stopień niedostateczny (ndst) – 1 – uczeń nie opanował minimum wiadomości i umiejętności i braki uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy, uczeń nie jest w stanie rozwiązać zadań o niewielkim stopniu trudności.
5. W trakcie oceniania bieżącego przy stopniach dopuszcza się dopisywanie znaków: „+”, „-”, „=”.
6. W ocenianiu bieżącym dopuszcza się stosowanie znaków i skrótów:
 - 1) „zw” – zwolniony z danej aktywności,
 - 2) „us” – usprawiedliwiony,
 - 3) „np” – nieprzygotowany,
 - 4) „nb” – nieobecny,
 - 5) „+” – dodatkowa aktywność,
 - 6) „-” – brak (np. zeszytu, podręcznika, zadania, itp.).
7. Dopuszczane formy oceniania wiedzy i umiejętności uczniów to:
 - 1) sprawdziany,
 - 2) kartkówki,
 - 3) testy,
 - 4) zadania domowe,

- 5) odpowiedzi ustne,
- 6) aktywność na lekcji,
- 7) ćwiczenia realizowane podczas lekcji,
- 8) wykonywanie dodatkowych zadań,
- 9) udział w konkursach przedmiotowych.

8. Uczeń ma prawo poprawić ocenę niedostateczną z prac pisemnych, o których mowa w ust. 7 pkt. 1 i 3; w pozostałych sytuacjach decyzję o możliwości poprawy oceny podejmuje nauczyciel. Oceny niedostateczne z prac pisemnych należy poprawić pisemnie w terminie **30 dni**, od dnia wpisania oceny do dziennika.

I. Warunki i tryb otrzymania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych

Uczeń może otrzymać ocenę wyższą (na koniec roku) od proponowanej, jeżeli:

Na wniosek ucznia lub jego opiekunów prawnych, przed konferencją klasyfikacyjną, uczeń może poprawić proponowaną przez nauczyciela ocenę klasyfikacyjną. Termin sprawdzianu i jego zakres ustala nauczyciel w porozumieniu z zainteresowanym uczniem (i w razie potrzeby z jego opiekunami prawnymi). Uczeń zobowiązany jest poprawić te pisemne prace klasowe, z których otrzymał ocenę niższą niż oczekiwana przez niego ocena klasyfikacyjna. Stopień trudności sprawdzianu winien odpowiadać wymaganiom edukacyjnym na tę ocenę klasyfikacyjną, którą uczeń chciałby uzyskać.

II. Sposób oceniania prac pisemnych

Prace pisemne (sprawdziany, testy, kartkówki) oceniane są według skali procentowej:

OCENA	PROGI PROCENTOWE
celujący	99-100
celujący -	98
bardzo dobry +	97
bardzo dobry	89-96
bardzo dobry -	88
dobry +	85-87
dobry	75-84
dobry -	74
dostateczny +	65-73
dostateczny	50-64
dostateczny -	49
dopuszczający +	43-48
dopuszczający	34-42
dopuszczający -	33
niedostateczny +	32
niedostateczny	0-31

Krótkie prace pisemne (kartkówki) oceniane są wg poniższej skali procentowej:

OCENA	PROGI PROCENTOWE
bardzo dobry	90-100
dobry +	85-89
dobry	75-84
dostateczny +	65-74
dostateczny	50-64
dopuszczający +	43-49
dopuszczający	33-42
niedostateczny	0-32

III. Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych ocen z zajęć edukacyjnych

KLASA 4

CELUJĄCY	BARDZO DOBRY	DOBRY	DOSTATECZNY	DOPUSZCZAJĄCY	NIEDOSTATECZNY
Dział 1. 1. Przyroda i jej składniki					
wyjaśnia, w jaki sposób zmiana jednego elementu przyrody może wpłynąć na wybrane pozostałe elementy	podaje przykłady powiązań przyrody nieożywionej z przyrodą ożywioną, klasyfikuje wskazane elementy na ożywione i nieożywione składniki przyrody oraz wytwory działalności człowieka	Wymienia ciche ożywione elementy przyrody, wskazuje w najbliższym otoczeniu wytwory działalności człowieka	Wyjaśnia znaczenie pojęcia przyroda, wymienia 3 składniki przyrody nieożywionej niezbędne do życia, podaje trzy przykłady wytworów działalności człowieka	Wymienia 2 elementy przyrody nieożywionej, wymienia 2 elementy przyrody ożywionej	Nie wymienia elementów przyrody ożywionej i nieożywionej
2. Jak poznawać przyrodę?					
Na podstawie obserwacji podejmuje próbę przewidzenia niektórych sytuacji i zjawisk (np. dotyczących pogody, zachowania zwierząt), przeprowadza dowolne doświadczenie, posługując się instrukcją, oraz zapisuje obserwacje i wyniki, wyjaśnia dlaczego, do niektórych	Wyjaśnia, w jakim celu prowadzi się doświadczenia i eksperymenty przyrodnicze, wyjaśnia różnice między eksperymentem a doświadczeniem	Porównuje ilość i rodzaj informacji uzyskiwanych za pomocą poszczególnych zmysłów, wymienia cechy przyrodnika, określa rolę obserwacji w poznawaniu przyrody, omawia etapy doświadczenia	Omawia na przykładach rolę poszczególnych zmysłów w poznawaniu świata, wymienia źródła informacji o przyrodzie, omawia najważniejsze zasady bezpieczeństwa podczas prowadzenia obserwacji i wykonywania doświadczeń	Wymienia zmysły umożliwiające poznawanie otaczającego świata, podaje 2 przykłady informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom, wyjaśnia, czym jest obserwacja	Nie wymienia zmysłów umożliwiających poznawanie otaczającego świata, nie podaje przykładów informacji uzyskanych dzięki wybranym zmysłom, nie wyjaśnia, czym jest obserwacja

doświadczeń należy używać dwóch zestawów					
3. Przyrządy i pomoce przyrodnika					
Przygotowuje notatkę na temat innych przyrządów służących do prowadzenia obserwacji, np. odległych obiektów lub głębin	Planuje obserwację dowolnego obiektu lub organizmu w terenie, uzasadnia celowość zaplanowanej obserwacji, omawia sposób przygotowania obiektu do obserwacji mikroskopowej	Planuje miejsca dwóch-trzech obserwacji, proponuje przyrząd odpowiedni do obserwacji konkretnego obiektu, wymienia najważniejsze części mikroskopu	Przyporządkowuje przyrząd do obserwowanego obiektu, proponuje przyrządy, które należy przygotować do prowadzenia obserwacji w terenie, określa charakterystyczne cechy obserwowanych obiektów, opisuje sposób użycia taśmy mierniczej	podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie, przeprowadza obserwację za pomocą lupy lub lornetki, notuje dwa- trzy spostrzeżenia dotyczące obserwowanych obiektów, wykonuje schematyczny rysunek obserwowanego obiektu, wykonuje pomiar przy użyciu taśmy mierniczej	Nie podaje nazwy przyrządów służących do prowadzenia obserwacji w terenie, nie przeprowadza obserwacji za pomocą lupy lub lornetki, nie notuje spostrzeżeń dotyczących obserwowanych obiektów, nie wykonuje schematycznego rysunku obserwowanego obiektu, nie wykonuje pomiaru przy użyciu taśmy mierniczej
4. Określamy kierunki geograficzne					
Podaje historyczne i współczesne przykłady praktycznego wykorzystania umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych, omawia sposób wyznaczania kierunku północnego za pomocą Gwiazdy Polarnej oraz innych obiektów w otoczeniu	Podaje przykłady wykorzystania w życiu umiejętności wyznaczania kierunków geograficznych, porównuje dokładność wyznaczania kierunków geograficznych za pomocą kompasu i gnomonu, wyjaśnia w jaki sposób tworzy się nazwy kierunków pośrednich	Wyjaśnia co to jest widnokrąg, omawia budowę kompasu, samodzielnie wyznacza kierunki geograficzne za pomocą kompasu, wyjaśnia, w jaki sposób wyznacza się kierunki pośrednie	Podaje nazwy głównych kierunków geograficznych, przyporządkowuje skróty do nazw głównych, określa warunki korzystania z kompasu posługując się instrukcją, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą gnomonu	Podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela na widnokręgu, wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu na podstawie instrukcji słownej, określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu (prosty patyk lub pręt, słoneczny dzień)	Nie podaje nazwy głównych kierunków geograficznych wskazanych przez nauczyciela na widnokręgu, nie wyznacza główne kierunki geograficzne za pomocą kompasu na podstawie instrukcji słownej, nie określa warunki wyznaczania kierunku północnego za pomocą gnomonu (prosty patyk lub pręt, słoneczny dzień)
5. Co pokazujemy na planetach?					
Wyjaśnia pojęcia skala mianowana, podziałka liniowa	Rysuje plan pokoju w skali 1:50, dobiera skalę do wykonania planu dowolnego obiektu, wykonuje szkic okolic szkoły	wyjaśnia pojęcie skala liczbowa, oblicza wymiary przedmiotu o różnych skalach np. 1:50, 1:20, 1:50, wykonuje szkic terenu szkoły	Wyjaśnia, jak powstaje plan, rysuje plan dowolnego przedmiotu (wymiaru przedmiotu podzielone bez reszty przez 10) w skali 1:10	Oblicza wymiary biurka w skali 1:10, rysuje plan biurka w skali 1:10	Nie oblicza wymiary biurka w skali 1:10, nie rysuje planu biurka w skali 1:10

6. Jak czytamy plany i mapy?					
Rysuje fragment drogi do szkoły, np. ulicy, zmniejszając jej wymiary (np. 1000 razy) i używając właściwych znaków kartograficznych	Porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej, odszukuje na mapie wykazane obiekty	Opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie, przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy	Wyjaśnia pojęcia: mapa i legenda, określa przeznaczenia planu miasta i mapy turystycznej, rozpoznaje obiekty przedstawione na mapie za pomocą znaków kartograficznych	Wymienia rodzaje map, odczytuje informacje zapisane w legendzie	Nie wymienia rodzajów map, nie odczytuje informacji zapisanych w legendzie
6. Jak czytamy plany i mapy?					
Rysuje fragment drogi do szkoły, np. ulicy, zmniejszając jej wymiary (np. 1000 razy) i używając właściwych znaków kartograficznych	Porównuje dokładność planu miasta i mapy turystycznej, odszukuje na mapie wykazane obiekty	Opisuje słowami fragment terenu przedstawiony na planie lub mapie, przygotowuje zbiór znaków kartograficznych dla planu lub mapy najbliższej okolicy	Wyjaśnia pojęcia: mapa i legenda, określa przeznaczenia planu miasta i mapy turystycznej, rozpoznaje obiekty przedstawione na mapie za pomocą znaków kartograficznych	Wymienia rodzaje map, odczytuje informacje zapisane w legendzie	Nie wymienia rodzajów map, nie odczytuje informacji zapisanych w legendzie
7. Jak się orientować w terenie?					
Dostosowuje sposób orientowania mapy do otaczającego terenu	Orientuje mapę za pomocą obiektów w terenie	Wyjaśnia, na czym polega orientowanie planu lub mapy, orientuje plan lub mapę za pomocą kompasu	Określa położenie innych obiektów na mapie w stosunku do podanego obiektu, opowiada, jak zorientować plan lub mapę za pomocą kompasu	Wskazuje kierunki geograficzne na mapie, odszukuje na planie okolicy wskazany obiekt no. Kościół, szkołę	Nie wskazuje kierunków geograficznych na mapie, nie odszukuje na planie okolicy wskazanego obiektu no. Kościół, szkołę
Dział 2 1.Substancje wokół nas					
Uzasadnia popierając przykładami z życia, dlaczego ważna jest znajomość właściwości ciał	Klasyfikuje ciała stałe ze względu na właściwości, wyjaśnia, na czym polega kruchość, plastyczność i sprężystość, porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów, opisuje zasadę działania termometru cieczowego	Wyjaśnia, na czym polega zjawisko rozszerzalności cieplnej, podaje przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych i cieczy oraz gazów	Wymienia stany skupienia, w jakich występują substancję, podaje 2-3 przykłady wykorzystania ciał stałych w życiu codziennym	Wskazuje w najbliższym otoczeniu przykłady ciał stałych, cieczy i gazów, wskazuje w najbliższym otoczeniu 2 przykłady ciał plastycznych, kruchych i sprężystych, podaje 2 przykłady występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych, porównuje ciała stałe z cieczami pod względem 1 właściwości (kształt)	Nie wskazuje w najbliższym otoczeniu przykładów ciał stałych, cieczy i gazów, nie wskazuje w najbliższym otoczeniu przykładów ciał plastycznych, kruchych i sprężystych, nie podaje przykładów występowania zjawiska rozszerzalności cieplnej ciał stałych, porównuje ciała stałe z cieczami pod względem 1 właściwości (kształt)

1. Woda występuje w trzech stanach skupienia					
Przedstawia zmiany stanów skupienia wody podczas jej krążenia w przyrodzie, posługując się wykonanym przez siebie prostym rysunkiem	Dokumentuje doświadczenia według poznanego schematu, podaje przykłady z życia codziennego zmian stanów skupienia wody, przedstawia w formie schematu zmiany stanu skupienia wody w przyrodzie	Wymienia czynniki wpływające na szybkość parowania, formułuje wnioski na podstawie przeprowadzonych doświadczeń, przyporządkowuje stan skupienia wody do wskazań termometru	Wyjaśnia zasadę działania termometru, przeprowadza, zgodnie z instrukcją, doświadczenia wskazujące: -wpływ temperatury otoczenia na parowanie wody - obecność pary wodnej w powietrzu Wyjaśnia, na czym polega parowanie i skraplanie wody	Wymienia stany skupienia wody w przyrodzie, podaje przykłady występowania wody w różnych stanach skupienia, omawia budowę termometru, wyjaśnia, na czym polega krzepnięcie i topnienie	Nie wymienia stanów skupienia wody w przyrodzie, nie podaje przykładów występowania wody w różnych stanach skupienia, nie omawia budowy termometru, nie wyjaśnia, na czym polega krzepnięcie i topnienie
2. Składniki pogody					
Wyjaśnia różnice między opadami a osadami atmosferycznymi	Wyjaśnia, jak się tworzy nazwę wiatru, rozpoznaje na mapie rodzaje wiatrów, wykazuje związek pomiędzy porą roku, a występowaniem określonego rodzaju opadów i osadów	Podaje, z czego mogą być zbudowane chmury, rozróżnia rodzaje osadów atmosferycznych na ilustracjach, wyjaśnia, czym jest ciśnienie atmosferyczne, wyjaśnia, jak powstaje wiatr	Wyjaśnia, co nazywamy pogodą, pojęcia: upał, przymrozek, mróz, podaje nazwy osadów atmosferycznych	Wymienia przynajmniej 3 składniki pogody, rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzaje opadów, wyjaśnia, dlaczego burze są groźne	Nie wymienia składników pogody, nie rozpoznaje na dowolnej ilustracji rodzajów opadów, niewyjaśnia, dlaczego burze są groźne
3. Obserwujemy pogodę					
Przygotowuje i prezentuje informację na temat rodzajów wiatru występujących na świecie, na podstawie opisu przedstawia, w formie mapy, prognozę pogody dla Polski	Odczytuje prognozę pogody przedstawioną za pomocą znaków graficznych, na podstawie obserwacji określa kierunek wiatru	Wymienia przyrządy służące do obserwacji meteorologicznych, dokonuje pomiaru składników pogody- prowadzi kalendarz pogody, przygotowuje możliwą prognozę pogody na następny dzień dla swojej miejscowości	Zapisuje temperaturę dodatnią i ujemną, omawia sposób pomiaru ilości opadów, podaje jednostki, w których wyraża się składniki pogody, na podstawie instrukcji buduje deszczomierz, prowadzi tygodniowy kalendarz pogody, na podstawie obserwacji wybranych składników pogody, określa aktualny stopień zachmurzenia nieba, na podstawie obserwacji opisuje tęczę, prowadzi tygodniowy	Dobiera przyrządy do pomiaru 3 składników pogody, odczytuje temperaturę powietrza z termometru cieczowego, na podstawie instrukcji buduje wiatromierz, odczytuje symbole umieszczone na mapie pogody, przedstawia stopień zachmurzenia za pomocą symboli, przedstawia rodzaj opadów za pomocą symboli	Nie dobiera przyrządów do pomiaru 3 składników pogody, nie odczytuje temperaturę powietrza z termometru cieczowego, na podstawie instrukcji nie buduje wiatromierzu, nie odczytuje symboli umieszczone na mapie pogody, nie przedstawia stopnia zachmurzenia za pomocą symboli, nie przedstawia rodzaju opadów za pomocą symboli

			kalendarz pogody		
4. „Wędrowka” słońca po niebie					
Podaje przykłady praktycznego wykorzystania wiadomości dotyczących zmian temperatury i długości cienia w ciągu dnia (np. wybór ubrania, pielęgnacja roślin, ustawienie budy dla psa), wymienia fenologiczne pory roku, czyli te, które wyróżnia się na podstawie fazy rozwoju roślin	Omawia zmiany długości w ciągu dnia, porównuje wysokość słońca nad widnokretem oraz długość cienia podczas górowania w poszczególnych porach roku	Określa zależność między wysokością Słońca, a temperaturą powietrza, określa zależność między wysokością Słońca, a długością cienia, wyjaśnia pojęcie górowanie Słońca, omawia zmiany w pozornej wędrowce Słońca nad widnokretem w poszczególnych porach roku	Omawia pozorną wędrowkę Słońca nad widnokretem, omawia zmiany temperatury powietrza w ciągu dnia, wyjaśnia pojęcia; równonoc, przesilenie, omawia cechy pogody w poszczególnych porach roku	Wyjaśnia pojęcia: wschód, zachód Słońca, rysuję „drogę” Słońca na niebie, podaje daty rozpoczęcia kalendarzowych pór roku, podaje po 3 przykłady zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku	Nie wyjaśnia pojęcia: wschód, zachód Słońca, nie rysuję „drogi” Słońca na niebie, nie podaje dat rozpoczęcia kalendarzowych pór roku, nie podaje przykładów zmian zachodzących w przyrodzie ożywionej w poszczególnych porach roku
Dział 3 1. Organizmy mają wspólne cechy					
Prezentuje informację na temat najmniejszych i największych organizmów żyjących na Ziemi, omawia podział organizmów na 5 królestw	Podaje przykłady różnych sposobów wykonywania tych samych czynności przez organizmy (np. ruch, wzrost), porównuje rozmnażanie płciowe z rozmnażaniem bezpłciowym	Omawia hierarchiczną budowę organizmów wielokomórkowych, charakteryzuje czynności życiowe organizmów, omawia cechy rozmnażania bezpłciowego i płciowego	Wyjaśnia pojęcia: organizm jednokomórkowy, organizm wielokomórkowy, podaje charakterystyczne cechy organizmów, wymienia czynności życiowe organizmów, rozpoznaje na ilustracji wybrane organy/narządy	Wyjaśnia, po czym rozpozna organizm, wymienia przynajmniej 3 czynności życiowe organizmów, omawia 1 wybraną przez siebie czynność życiową organizmów, odróżnia przedstawione na ilustracji organizmy jednokomórkowe od wielokomórkowych	Nie wyjaśnia, po czym rozpozna organizm, nie wymienia przynajmniej 3 czynności życiowe organizmów, nie omawia 1 wybranej przez siebie czynności życiowej organizmów, nie odróżnia przedstawionych na ilustracji organizmów jednokomórkowych wielokomórkowych
2. Organizmy różnią się sposobem odżywiania					
Prezentuje, w dowolnej formie, informację na temat pasożytnictwa w świecie roślin	Omawia sposób wytwarzania pokarmu przez rośliny, określa rolę, jaką odgrywają w przyrodzie zwierzęta odżywiające się szczątkami glebowymi, wyjaśnia, na czym polega	Wyjaśnia pojęcia: organizm samożywny i cudzożywny. Wymienia cechy roślinożerców, wymienia podając przykłady, sposoby zdobywania pokarmu przez organizmy cudzożytne,	Dzieli organizmy cudzożytne ze względu na rodzaj pokarmu, podaje przykłady organizmów roślinożernych, dzieli mięsożerców na drapieżniki i padlinożerców, wyjaśnia,	Określa, czy podany organizm jest samożywny, czy cudzożywny, podaje przykłady organizmów cudzożywnych, mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych,	Nie określa, czy podany organizm jest samożywny, czy cudzożywny, nie podaje przykłady organizmów cudzożywnych, mięsożernych, roślinożernych i

	pasożytnictwo	podaje przykłady zwierząt odżywiających się szczątkami glebowymi, wymienia przedświadcawiecieli pasożytów	na czym polega wszytkożerność	wskazuje na ilustracji charakterystyczne cechy drapieżników	wszystkożernych, nie wskazuje na ilustracji charakterystyczne cechy drapieżników
3. Zależności pokarmowe między organizmami					
Podaje przykłady obrony przed wrogami w świecie roślin i zwierząt, uzasadnia, że zniszczenia jednego z ogniw łańcucha pokarmowego może doprowadzić do wyginięcia innych ogniw	Omawia rolę destruentów w łańcuchu pokarmowym	Wyjaśnia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego	Wyjaśnia, czym są zależności pokarmowe, podaje nazwy ogniw łańcucha pokarmowego	Układa łańcuch pokarmowy z podanych organizmów analizując sieć pokarmową, układa 1 łańcuch pokarmowy	Nie układa łańcucha pokarmowego z podanych organizmów analizując sieć pokarmową, nie układa 1 łańcucha pokarmowego
4. Rośliny i zwierzęta wokół nas					
Prezentuje 1 egzotyczną roślinę (ozdobną lub przyprawową), omawiając jej wymagania życiowe, przygotowuje ciekawostki i dodatkowe informacje na temat zwierząt (np. najszybsze zwierzęta)	Opijuje szkodliwość zwierząt zamieszkujących nasze domy, formułuje apel do osób mających zamiar hodować zwierzę lub podarować je w prezencie	Rozpoznaje wybrane rośliny doniczkowe, wyjaśnia, jakie znaczenie ma znajomość wymagań życiowych uprawianych roślin, określa cel hodowania zwierząt w domu, wyjaśnia dlaczego nie wszystkie zwierzęta możemy hodować w domu, wskazuje źródła informacji na temat hodowanych zwierząt, wyjaśnia dlaczego coraz więcej dzikich zwierząt przybywa do miast	Podaje 3 przykłady roślin stosowanych jako przyprawy do potraw, wyjaśnia, dlaczego decyzja o hodowli zwierzęcia powinna być dokładnie przemyślana, omawia zasady opieki nad zwierzętami, podaje przykłady dzikich zwierząt żyjących w miście, wykonuje zielnik (5 okazów)	Wymienia korzyści wynikające z uprawy roślin w domu i ogrodzie, podaje przykłady zwierząt hodowanych w domach przez człowieka, podaje przykład drobnego zwierzęcia żyjącego w domach, rozpoznaje 3 zwierzęta żyjące w ogrodach	Nie wymienia korzyści wynikających z uprawy roślin w domu i ogrodzie, nie podaje przykładów zwierząt hodowanych w domach przez człowieka, nie podaje przykładów drobnego zwierzęcia żyjącego w domach, nie rozpoznaje zwierząt żyjących w ogrodach
Dział 4 1. Trawienie i wchłanianie pokarmu					
Przedstawia krótkie informacje na temat ztucznych barwników, armoatów identycznych z naturalnymi i konserwantów znajdujących się w żywności, omawia rolę narządów wspomagających trawienie;	Omawia rolę witamin, wymienia wybrane objawy niedoboru 1 z poznanych witamin, omawia rolę soli mineralnych w organizmie wyjaśnia rolę enzymów trawiennych; wskazuje narządy, w których zachodzi	omawia rolę składników pokarmowych w organizmie (B); wymienia produkty zawierające sole mineralne, wyjaśnia pojęcie trawienie, opisuje drogę pokarmu w organizmie, omawia co się dzieje w organizmie po	Wymienia kładniki pokarmowe, przyporządkowuje podane pokarmy do wskazanej grupy pokarmowej, wymienia narządy budujące przewód pokarmowy, omawia rolę układu	Podaje przykłady produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy, omawia znaczenie wody dla organizmu, wskazuje na modelu położenie poszczególnych narządów przewodu pokarmowego,	Nie podaje przykładów produktów bogatych w białka, cukry, tłuszcze, witaminy, nie omawia znaczenie wody dla organizmu, Nie wskazuje na modelu położenia poszczególnych narządów przewodu pokarmowego.

wymienia czynniki, które mogą szkodliwie wpłynąć na funkcjonowanie wątroby lub trzustki	mechaniczne i chemiczne przekształcanie pokarmu	zakończeniu trawienia pokarmu	pokarmowego ; omawia zasady higieny układu pokarmowego	wyjaśnienia, dlaczego należy dokładnie rzuć pokarm; uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem	nie wyjaśnienia, dlaczego należy dokładnie rzuć pokarm, nie uzasadnia konieczność mycia rąk przed każdym posiłkiem
2. Układ krwionośny transportuje krew					
Prezentuje, w dowolnej formie, informacje na temat : składników krwi i grup krwi.	wyjaśnia, jak należy dbać o układ krwionośny, podaje przykłady produktów żywnościowych korzystnie wpływających na pracę układu krwionośnego	wymienia funkcje układu krwionośnego, wyjaśnia, czym jest tętno, omawia rolę układu krwionośnego w transporcie substancji w organizmie, proponuje zestaw prostych ćwiczeń poprawiających funkcjonowanie układu krwionośnego	omawia rolę serca i naczyń krwionośnych, na schemacie pokazuje poszczególne rodzaje naczyń krwionośnych	wskazuje na schemacie serce i naczynia krwionośne, wymienia rodzaje naczyń krwionośnych, mierzy puls, podaje 2 przykłady zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia	Nie wskazuje na schemacie serca i naczyń krwionośnych, niewymienia rodzajów naczyń krwionośnych, nie mierzy pulsu, nie podaje 2 przykładów zachowań korzystnie wpływających na pracę układu krążenia
3. Układ oddechowy zapewnia wymianę gazową					
Ilustruje wymianę gazową zachodzącą w komórkach ciała, planuje i prezentuje doświadczenie potwierdzające obecność pary wodnej w wydychanym powietrzu	Wyjaśnia, na czym polega współpraca układów pokarmowego, krwionośnego i oddechowego, wykonuje schematyczny rysunek ilustrujący wymianę gazową zachodzącą w płucach	Określa cel wymiany gazowej, omawia rolę poszczególnych narządów układu oddechowego, wyjaśnia, dlaczego drogi oddechowe są wyścielane przez komórki z rzęskami	Wymienia narządy budujące drogi oddechowe, wyjaśnia, co się dzieje z powietrzem podczas wędrówki przez drogi oddechowe, określa rolę układu oddechowego, opisuje zmiany w wyglądzie części piersiowej tułowia podczas wdechu i wydechu	Pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy, wymienia zasady higieny układu oddechowego	Nie pokazuje na modelu lub planszy dydaktycznej położenie narządów budujących układ oddechowy, nie wymienia zasad higieny układu oddechowego
4. Szkielet i mięśnie umożliwiają ruch					
wyjaśnia, dlaczego w okresie szkolnym należy szczególnie dbać o prawidłową postawę, omawia działanie mięśni budujących narządy wewnętrzne	Porównuje zakres ruchów stawów barkowego, biodrowego i kolanowego, na modelu lub planszy wskazuje kości o różnych kształtach, omawia pracę mięśni szkieletowych	Rozróżnia rodzaje połączeń kości, podaje nazwy głównych stawów u człowieka, wyjaśnia, w jaki sposób mięśnie są połączone ze szkieletem	Wymienia elementy budujące układ ruchu, podaje nazwy i wskazuje główne elementy szkieletu, wymienia 3 funkcje szkieletu, wymienia zasady higieny układu ruchu	wskazuje na modelu lub planszy elementy szkieletu, wyjaśnia pojęcie „stawy”, omawia 2 zasady higieny układu ruchu	Nie wskazuje na modelu lub planszy elementów szkieletu, nie wyjaśnia pojęcie „stawy”, nie omawia 2 zasad higieny układu ruchu
5. Układ nerwowy kontroluje pracę organizmu					

podaje przykłady skutków uszkodzenia układu nerwowego, prezentuje informacje na temat wad wzroku lub słuchu	wymienia zadania mózgu, rdzenia kręgowego i nerwów, wyjaśnia, w jaki sposób układ nerwowy odbiera informacje z otoczenia, podaje wspólną cechę narządów zmysłu węchu i smaku, wskazuje na planszy drogę informacji dźwiękowych, uzasadnia, że układ nerwowy koordynuje pracę wszystkich narządów zmysłów, na podstawie doświadczenia formułuje wnioski dotyczące zależności między zmysłem smaku a zmysłem powonienia	omawia, korzystając z planszy, w jaki sposób powstaje obraz oglądanego obiektu, wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę, wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową, omawia zasady higieny układu nerwowego	omawia, korzystając z planszy, w jaki sposób powstaje obraz oglądanego obiektu, wskazuje na planszy elementy budowy oka: soczewkę, siatkówkę i źrenicę, wskazuje na planszy małżowinę uszną, przewód słuchowy i błonę bębenkową, omawia zasady higieny układu nerwowego	wskazuje, na planszy położenie układu nerwowego, wskazuje na planszy lub modelu położenie narządów zmysłów, wymienia zadania narządów smaku i powonienia, wymienia, podając przykłady, rodzaje smaków, wymienia dwa zachowania niekorzystnie wpływające na układ nerwowy	Nie wskazuje, na planszy położenie układu nerwowego, nie wskazuje na planszy lub modelu położenie narządów zmysłów, nie wymienia zadania narządów smaku i powonienia, nie wymienia, podając przykłady, rodzaje smaków, nie wymienia 2 zachowań niekorzystnie wpływających na układ nerwowy
---	---	---	---	--	--

6. Układ rozrodczy umożliwia wydawanie na świat potomstwa

prezentuje informacje na temat roli kobiet i mężczyzn w rodzinie i społeczeństwie na przestrzeni kilku pokoleń (np. zajęcia prababci, babci, mamy, starszej siostry, itp.)	wyjaśnia przyczyny różnic w budowie układu rozrodczego żeńskiego i męskiego, omawia przebieg rozwoju nowego organizmu, wskazuje na planszy narządy układu rozrodczego męskiego i żeńskiego	omawia rolę poszczególnych narządów układu rozrodczego	wymienia narządy tworzące żeński i męski układ rozrodczy, określa rolę układu rozrodczego, omawia zasady higieny układu rozrodczego, wskazuje na planszy miejsce rozwoju nowego organizmu	wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego, rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską, wyjaśnia pojęcie <i>zapłodnienie</i>	Nie wskazuje na planszy położenie narządów układu rozrodczego, nie rozpoznaje komórki rozrodcze: męską i żeńską, nie wyjaśnia pojęcia <i>zapłodnienie</i>
--	--	--	---	---	---

7. Dojrzewanie to czas wielkich zmian

prezentuje informacje dotyczące zagrożeń, na które mogą być narażone dzieci w okresie dojrzewania	wyjaśnia, na przykładach, czym jest odpowiedzialność	opisuje zmiany psychiczne zachodzące w okresie dojrzewania	wymienia zmiany fizyczne zachodzące w okresie dojrzewania u dziewcząt i chłopców, omawia zasady higieny, których należy przestrzegać w okresie dojrzewania	podaje przykłady zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci, podaje dwa przykłady zmian w funkcjonowaniu	Nie podaje przykładów zmian w organizmie świadczących o rozpoczęciu okresu dojrzewania u własnej płci, nie podaje dwa przykłady zmian w
---	--	--	--	---	---

				skóry w okresie dojrzewania	funkcjonowaniu skóry w okresie dojrzewania
Dział 5 1. Zdrowy styl życia					
przygotowuje propozycję prawidłowego jadłospisu na trzy dni, odpowiedniego w okresie dojrzewania	wyjaśnia, czym jest zdrowy styl życia, omawia skutki niewłaściwego odżywiania się, wyjaśnia, na czym polega higiena osobista, podaje sposoby uniknięcia zakażenia się grzybicą	wymienia (wszystkie) zasady zdrowego stylu życia, wyjaśnia rolę aktywności fizycznej w zachowaniu zdrowia, opisuje sposób pielęgnacji skóry ze szczególnym uwzględnieniem okresu dojrzewania, wyjaśnia, na czym polega higiena jamy ustnej	podaje zasady prawidłowego odżywiania, wyjaśnia, dlaczego należy dbać o higienę skóry, opisuje sposób pielęgnacji paznokci, wyjaśnia, na czym polega właściwy dobór odzieży, podaje przykłady wypoczynku czynnego i biernego	wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia, korzystając z piramidy zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach, wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk, omawia sposób dbania o zęby, wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu	wymienia co najmniej trzy zasady zdrowego stylu życia, korzystając z piramidy zdrowego żywienia i aktywności fizycznej, wskazuje produkty, które należy spożywać w dużych i w małych ilościach, wyjaśnia, dlaczego ważna jest czystość rąk, omawia sposób dbania o zęby, wymienia dwie zasady bezpieczeństwa podczas zabaw na świeżym powietrzu
2. Choroby, którymi można się zarazić					
przygotowuje informacje na temat objawów boreliozy i sposobów postępowania w przypadku zachorowania	porównuje objawy przeziębienia z objawami grypy i anginy, klasyfikuje pasożyty na wewnętrzne i zewnętrzne, podaje przykłady pasożytów, charakteryzuje pasożyty wewnętrzne człowieka, opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych, wymienia drobnoustroje mogące wnikać do organizmu przez uszkodzoną skórę	wyjaśnia, czym są szczepionki, wymienia sposoby zapobiegania chorobom przenoszonym drogą oddechową, wymienia szkody, które pasożyty powodują w organizmie, omawia objawy zatruc	wymienia przyczyny chorób zakaźnych, wymienia nazwy chorób przenoszonych drogą oddechową, omawia objawy wybranej choroby przenoszonej drogą oddechową, omawia przyczyny zatruc, określa zachowania zwierzęcia, które mogą świadczyć o tym, że jest ono chore na wściekliznę	wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych, wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową, wymienia trzy zasady, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową	Nie wymienia drogi wnikania do organizmu człowieka drobnoustrojów chorobotwórczych, nie wymienia trzech zasad, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą oddechową, nie wymienia trzech zasad, których przestrzeganie pozwoli uniknąć chorób przenoszonych drogą pokarmową
3. jak sobie radzić w niebezpiecznych sytuacjach? Niebezpieczeństwo i pierwsza pomoc					

prezentuje plakat ostrzegający o niebezpieczeństwach w swoje okolicy	omawia sposób postępowania po ukąszeniu przez żmiję, rozpoznaje dziko rosnące rośliny trujące omawia zasady postępowania w przypadku oparzeń	wymienia charakterystyczne cechy muchomora sromotnikowego, wymienia objawy zatrucia grzybami omawia zasady pierwszej pomocy po kontakcie ze środkami czystości	określa zasady postępowania w czasie burzy, gdy przebywa się w domu lub poza nim, rozpoznaje owady, które mogą być groźne podaje przykłady trujących roślin hodowanych w domu, przyporządkowuje nazwę zagrożenia do symboli umieszczanych na opakowaniach, omawia sposób postępowania przy otarciach i skaleczeniach	wymienia zjawiska pogodowe, które mogą stanowić zagrożenie, odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów, określa sposób postępowania po uządleniu omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu, podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia, wymienia rodzaje urazów skóry	Nie wymienia zjawisk pogodowych, które mogą stanowić zagrożenie, nie odróżnia muchomora sromotnikowego od innych grzybów, nie określa sposobu postępowania po uządleniu omawia zasady postępowania podczas pielęgnacji roślin hodowanych w domu, podaje przykłady środków czystości, które stwarzają zagrożenia dla zdrowia, wymienia rodzaje urazów skóry
--	--	--	--	--	--

4. Uzależnienie są groźne

przygotowuje informacje na temat pomocy osobom uzależnionym, prezentuje informacje na temat możliwych przyczyn, postaci i profilaktyki chorób nowotworowych	wyjaśnia, czym jest uzależnienie, charakteryzuje substancje znajdujące się w dymie papierosowym, uzasadnia konieczność zachowań asertywnych, uzasadnia, dlaczego napoje energetyzujące nie są obojętne dla zdrowia	wyjaśnia, na czym polega palenie bierne, wymienia skutki przyjmowania narkotyków, wyjaśnia, czym jest asertywność	podaje przykłady substancji, które mogą uzależniać, podaje przykłady skutków działania alkoholu na organizm, podaje przykłady sytuacji, w których należy zachować się asertywnie	podaje przynajmniej 2 przykłady negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka, opisuje zachowanie świadczące o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu, prezentuje zachowanie asertywne w wybranej sytuacji	Nie podaje przykładów negatywnego wpływu dymu tytoniowego i alkoholu na organizm człowieka, nie opisuje zachowań świadczących o mogącym rozwinąć się uzależnieniu od komputera lub telefonu, nie prezentuje zachowań asertywnych w wybranej sytuacji
---	--	---	--	--	--

Dział 6 1. Co to jest krajobraz?

wskazuje pozytywne i negatywne skutki przekształcenia krajobrazu najbliższej okolicy	Opisuje krajobraz najbliższej okolicy	wyjaśnia pojęcie: <i>krajobraz</i> , wymienia składniki, które należy uwzględnić, opisując krajobraz, omawia cechy poszczególnych krajobrazów kulturowych, wskazuje składniki naturalne w krajobrazie	wyjaśnia, do czego odnoszą się nazwy krajobrazów, wymienia rodzaje krajobrazów (naturalny, kulturowych), wyjaśnia pojęcie: <i>krajobraz kulturowy</i> , wskazuje w krajobrazie najbliższej okolicy	rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów, podaje przykłady krajobrazu naturalnego, wymienia nazwy krajobrazów kulturowych, określa rodzaj krajobrazu najbliższej okolicy	Nie rozpoznaje na zdjęciach rodzaje krajobrazów, nie podaje przykładów krajobrazu naturalnego, nie wymienia nazwy krajobrazów kulturowych, nie określa rodzaju krajobrazu najbliższej okolicy
--	---------------------------------------	---	--	---	---

		najbliższej okolicy	składniki, które są wytworami człowieka		
2. Ukształtowanie terenu					
przygotuje krótką prezentację o najciekawszych formach terenu (w Polsce, w Europie, na świecie)	klasyfikuje wzniesienia na podstawie ich wysokości, omawia elementy doliny	opisuje wklęsłe formy terenu, opisuje formy terenu dominujące w krajobrazie najbliższej okolicy	omawia na podstawie ilustracji elementy wzniesienia, wskazuje formy terenu w krajobrazie najbliższej okolicy	rozpoznaje na ilustracji formy terenu, wyjaśnia, czym są równiny, wykonuje modele wzniesienia i doliny	Nie rozpoznaje na ilustracji form terenu, wyjaśnia, czym są równiny, nie wykonuje modeli wzniesień i dolin
3. Czy wszystkie skały są twarde?					
przyporządkowuje jedną – dwie okazane skały do poszczególnych grup	podaje nazwy grup skał , podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych	opisuje budowę skał litych, zwięzłych i luźnych, rozpoznaje co najmniej jedną skałę występującą w najbliższej okolicy	podaje nazwy grup skał, podaje przykłady skał litych, zwięzłych i luźnych	przyporządkowuje jedną – dwie okazane skały do poszczególnych grup	Nie przyporządkowuje jednej – dwóch okazanych skał do poszczególnych grup
4. Wody słodkie i wody słone					
prezentuje informacje typu „naj” (najdłuższa rzeka, największe jezioro, największa głębina oceaniczna), wyjaśnia, czym są lodowce i lądolody	charakteryzuje wody słodkie występujące na Ziemi, omawia, jak powstają bagna, charakteryzuje wody płynące	wyjaśnia pojęcia: <i>wody słodkie, wody słone</i> , wykonuje schemat podziału wód powierzchniowych, omawia warunki niezbędne do powstania jeziora, porównuje rzekę z kanałem śródlądowym	podaje przykłady wód słodkich (w tym wód powierzchniowych), wskazuje różnice między oceanem a morzem, na podstawie ilustracji rozróżnia rodzaje wód stojących i płynących, wymienia różnice między jeziorem a stawem	podaje przykłady wód słonych, wskazuje na mapie przykład wód stojących i płynących w najbliższej okolicy	Nie podaje przykładów wód słonych, nie wskazuje na mapie przykładów wód stojących i płynących w najbliższej okolicy
5. Krajobraz wczoraj i dziś					
przygotowuje plakat lub prezentację multimedialną na temat zmian krajobrazu na przestrzeni dziejów, przygotowuje prezentację multimedialną lub plakat „Moja miejscowość dawniej i dziś”	podaje przykłady działalności człowieka, które prowadzą do przekształcenia krajobrazu, wskazuje źródła, z których można uzyskać informacje o historii swojej miejscowości	omawia zmiany w krajobrazie wynikające z rozwoju rolnictwa, omawia zmiany w krajobrazie związane z rozwojem przemysłu, wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości	wymienia, podając przykłady, od czego pochodzą nazwy miejscowości, podaje przykłady zmian w krajobrazach kulturowych	rozpoznaje na zdjęciach krajobraz kulturowy, podaje dwa-trzy przykłady zmian w krajobrazie najbliższej okolicy	Nie rozpoznaje na zdjęciach krajobrazu kulturowego, nie podaje dwóch-trzech przykładów zmian w krajobrazie najbliższej okolicy

6. Obszary i obiekty chronione					
prezentuje w dowolnej formie informacje na temat ochrony przyrody w najbliższej okolicy (gminie, powiecie lub województwie)	wskazuje różnice między parkiem narodowym a parkiem krajobrazowym, na podstawie mapy podaje przykłady pomników przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie Polski i swojego województwa	wyjaśnia cel ochrony przyrody, wyjaśnia, co to są rezerваты przyrody, wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą a ochroną czynną, podaje przykład obszaru chronionego lub pomnika przyrody znajdującego się w najbliższej okolicy	wyjaśnia, co to są parki narodowe, podaje przykłady obiektów, które są pomnikami przyrody, omawia sposób zachowania się na obszarach chronionych	wymienia dwie-trzy formy ochrony przyrody w Polsce, podaje dwa-trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych, wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła	wymienia dwie-trzy formy ochrony przyrody w Polsce, podaje dwa-trzy przykłady ograniczeń obowiązujących na obszarach chronionych, wyjaśnia, na czym polega ochrona ścisła
Dział 7 1. Warunki życia w wodzie					
prezentuje informacje o największych organizmach żyjących w środowisku wodnym	wyjaśnia pojęcie <i>plankton</i> , charakteryzuje, na przykładach, przystosowania zwierząt do ruchu wody	omawia, na przykładach, przystosowania roślin do ruchu wód, omawia sposób pobierania tlenu przez organizmy wodne	omawia, popierając przykładami, przystosowania zwierząt do życia w wodzie, wyjaśnia, dzięki czemu zwierzęta wodne mogą przetrwać zimę	podaje trzy przystosowania ryb do życia w wodzie, wymienia dwa przykłady innych przystosowań organizmów do życia w wodzie	Nie podaje trzech przystosowań ryb do życia w wodzie, nie wymienia przykładów innych przystosowań organizmów do życia w wodzie
2. Z biegiem rzeki					
podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rzek na życie i gospodarkę człowieka	porównuje świat roślin i zwierząt w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki, rozpoznaje na ilustracjach organizmy charakterystyczne dla każdego z biegów rzeki	wymienia cechy, którymi różni się poszczególne odcinki rzeki, porównuje warunki życia w poszczególnych biegach rzeki, omawia przystosowania organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki	podaje po dwie-trzy nazwy organizmów żyjących w górnym, środkowym i dolnym biegu rzeki, omawia warunki panujące w górnym biegu rzeki	wskazuje na ilustracji elementy rzeki: źródło, bieg górny, środkowy, dolny, ujście	Nie wskazuje na ilustracji elementów rzeki: źródła, biegu górnego, środkowego, dolnego, ujścia
3. Życie w jeziorze					
przygotowuje prezentację na temat trzech–czterech organizmów tworzących plankton, prezentuje informacje „naj-” na temat jezior w Polsce, w Europie i na świecie	wyjaśnia pojęcie <i>plankton</i> , charakteryzuje poszczególne strefy jeziora, rozpoznaje na ilustracjach pospolite zwierzęta związane z jeziorami, układa z poznanych organizmów łańcuch pokarmowy występujący w jeziorze	charakteryzuje przystosowania roślin do życia w strefie przybrzeżnej, wymienia czynniki warunkujące życie w poszczególnych strefach jeziora, wymienia zwierzęta żyjące w strefie przybrzeżnej, charakteryzuje	podaje nazwy stref życia w jeziorze, wymienia grupy roślin żyjących w strefie przybrzeżnej, rozpoznaje na ilustracjach pospolite rośliny wodne przytwierdzone do podłoża	przyporządkowuje na schematycznym rysunku nazwy do stref życia w jeziorze, odczytuje z ilustracji nazwy dwóch–trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora	Nie przyporządkowuje na schematycznym rysunku nazwy do stref życia w jeziorze, nie odczytuje z ilustracji nazwy dwóch–trzech organizmów żyjących w poszczególnych strefach jeziora

		przystosowania ptaków i ssaków do życia w strefie przybrzeżnej			
4. Warunki życia na lądzie					
prezentuje informacje na temat przystosowań dwóch–trzech gatunków zwierząt lub roślin do życia w ekstremalnych warunkach lądowych	omawia negatywną i pozytywną rolę wiatru w życiu roślin, charakteryzuje wymianę gazową u roślin, wymienia przystosowania roślin do wykorzystania światła	charakteryzuje przystosowania roślin i zwierząt zabezpieczające przed utratą wody, wymienia przykłady przystosowań chroniących zwierzęta przed działaniem wiatru, opisuje sposoby wymiany gazowej u zwierząt lądowych	omawia przystosowania roślin do niskiej lub wysokiej temperatury	wymienia czynniki warunkujące życie na lądzie, omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury	Nie wymienia czynników warunkujących życia na lądzie, nie omawia przystosowania zwierząt do zmian temperatury
5. Las ma budowę warstwową					
prezentuje informacje o życiu wybranych organizmów leśnych (innych niż omawiane na lekcji) z uwzględnieniem ich przystosowań do życia w danej warstwie lasu	charakteryzuje poszczególne warstwy lasu, uwzględniając czynniki abiotyczne oraz rośliny i zwierzęta żyjące w tych warstwach	omawia wymagania środowiskowe wybranych gatunków zwierząt żyjących w poszczególnych warstwach lasu	podaje nazwy warstw lasu, omawia zasady zachowania się w lesie, rozpoznaje pospolite organizmy żyjące w poszczególnych warstwach lasu, rozpoznaje pospolite grzyby jadalne	wskazuje warstwy lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji, wymienia po dwa gatunki organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu, podaje trzy zasady zachowania się w lesie	Nie wskazuje warstw lasu na planszy dydaktycznej lub ilustracji, nie wymienia gatunków organizmów żyjących w dwóch wybranych warstwach lasu, nie podaje zasad zachowania się w lesie
6. Jakie drzewa rosną w lesie?					
prezentuje informacje na temat roślin iglastych pochodzących z innych regionów świata, uprawianych w ogrodach	podaje przykłady drzew rosnących w lasach liściastych, iglastych i mieszanych	porównuje drzewa liściaste z iglastymi, rozpoznaje rosnące w Polsce rośliny iglaste, rozpoznaje przynajmniej sześć gatunków drzew liściastych, wymienia typy lasów rosnących w Polsce	porównuje wygląd igieł sosny i świerka, wymienia cechy budowy roślin iglastych ułatwiające ich rozpoznawanie, np. kształt i liczba igieł, kształt i wielkość szyszek, wymienia cechy ułatwiające rozpoznawanie drzew liściastych	podaje po dwa przykłady drzew iglastych i liściastych, rozpoznaje dwa drzewa iglaste i dwa liściaste	Nie podaje przykładów drzew iglastych i liściastych, nie rozpoznaje dwóch drzew iglastych i dwóch liściastych
7. Na łące					

wykonuje zielnik z roślin łąkowych poznanych na lekcji lub innych	przyporządkowuje nazwy gatunków roślin do charakterystycznych barw łąki, uzasadnia, że łąka jest środowiskiem życia wielu zwierząt	omawia zmiany zachodzące na łące w różnych porach roku, rozpoznaje przynajmniej pięć gatunków roślin występujących na łące, wyjaśnia, w jaki sposób ludzie wykorzystują łąki	wymienia cechy łąki, wymienia zwierzęta mieszkające na łące i żerujące na niej, przedstawia w formie łańcucha pokarmowego proste zależności pokarmowe między organizmami żyjącymi na łące	podaje dwa przykłady znaczenia łąki, wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw, rozpoznaje przynajmniej trzy gatunki poznanych roślin łąkowych	Nie podaje przykładów znaczenia łąki, nie wyjaśnia, dlaczego nie wolno wypalać traw, nie rozpoznaje przynajmniej trzech gatunków poznanych roślin łąkowych
8. Na polu uprawnym					
wyjaśnia, czym jest walka biologiczna, prezentuje informacje na temat korzyści i zagrożeń wynikających ze stosowania chemicznych środków zwalczających szkodniki	podaje przykłady innych upraw niż zboża i warzywa, wskazując sposoby ich wykorzystywania, przedstawia zależności występujące na polu w formie co najmniej dwóch łańcuchów pokarmowych, rozpoznaje zboża rosnące w najbliższej okolicy	wyjaśnia pojęcia <i>zboża ozime</i> , <i>zboża jare</i> , podaje przykłady wykorzystywania uprawianych warzyw, wymienia sprzymierzeńców człowieka w walce ze szkodnikami upraw polowych	omawia sposoby wykorzystywania roślin zbożowych, rozpoznaje nasiona trzech zbóż, wyjaśnia, które rośliny nazywamy chwastami, uzupełnia brakujące ogniwa w łańcuchach pokarmowych organizmów żyjących na polu	wymienia nazwy zbóż, rozpoznaje na ilustracjach owies, pszenicę i żyto, podaje przykłady warzyw uprawianych na polach, wymienia dwa szkodniki upraw polowych	wymienia nazwy zbóż, nie rozpoznaje na ilustracjach owsa, pszenicy i żyta, nie podaje przykładów warzyw uprawianych na polach, nie wymienia dwóch szkodników upraw polowych

Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych ocen śródrocznych i rocznych z zajęć edukacyjnych

1. Ocena celująca – wymagania wykraczające, otrzymuje uczeń, który:

- 1.1. Posiada wiadomości i umiejętności wykraczające poza program nauczania w danej klasie.
- 1.2. Osiąga sukcesy w konkursach szkolnych i pozaszkolnych.
- 1.3. Samodzielnie i twórczo rozwija swoje uzdolnienia.
- 1.4. Aktywnie uczestniczy w zajęciach lekcyjnych.
- 1.5. Rozwiązuje samodzielnie zadania problemowe.
- 1.6. Potrafi stosować wiadomości w nowych i nietypowych sytuacjach.
- 1.7. Dostrzega analogie i zależności między obiektami fizycznymi, dokonuje porównań i uogólnień wykorzystując również wiadomości dodatkowe.

2. Ocena bardzo dobra – wymagania dopełniające, otrzymuje uczeń, który:

- 2.1. W pełnym zakresie opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie.
- 2.2. Sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami.

- 2.3. Właściwie rozumie treści złożone, trudne, ważne do opanowania.
- 2.4. Samodzielnie rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne ujęte programem nauczania;
- 2.5. Uczeń jest aktywny na lekcji, systematycznie odrabia prace domowe.

3. **Ocena dobra** – wymagania rozszerzające, otrzymuje uczeń, który:

- 3.1. Opanował w dużym zakresie wiadomości określone programem nauczania w danej klasie.
- 3.2. Poprawnie stosuje opanowane wiadomości do rozwiązywania typowych zdań lub problemów.
- 3.3. Samodzielnie wykonuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne.
- 3.4. Stara się aktywnie uczestniczyć w zajęciach lekcyjnych.
- 3.5. Systematycznie wykonuje zadania domowe.

4. **Ocena dostateczna** – wymagania podstawowe, otrzymuje uczeń, który:

- 4.1. Opanował w podstawowym zakresie wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie.
- 4.2. Potrafi stosować wiadomości do rozwiązywania zadań z pomocą nauczyciela.
- 4.3. Niesystematycznie jest przygotowany do zajęć lekcyjnych.
- 4.4. Nie zawsze bierze aktywny udział w lekcji.
- 4.5. Nie zawsze ma wykonaną pracę domową.

5. **Ocena dopuszczająca** – wymagania konieczne, otrzymuje uczeń, który:

- 5.1. Ma braki w wiadomościach i umiejętnościach określonych programem, ale braki te nie przekreślają możliwości dalszego kształcenia
- 5.2. Rozwiązuje zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności z dużą pomocą nauczyciela.
- 5.3. Niesystematycznie jest przygotowany do zajęć lekcyjnych.
- 5.4. Nie zawsze odrabia prace domowe.
- 5.5. Nie rozumie uogólnień i nie umie śledzić podstawowych rozumowań.
- 5.6. Mimo ograniczonych możliwości intelektualnych stara się zdobyć podstawową wiedzę.

6. **Ocenę niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- 6.1. Nie opanował wiadomości i umiejętności określonych programem nauczania w danej klasie, a braki w wiadomościach i umiejętnościach nie pozwalają mu na dalsze zdobywanie wiedzy z tego przedmiotu.
- 6.2. Nie potrafi rozwiązywać zadań teoretycznych lub praktycznych o niewielkim stopniu trudności nawet z dużą pomocą nauczyciela.
- 6.3. Nie rozumie podstawowych treści programowych z przedmiotu.
- 6.4. Nie wykazuje zainteresowania i aktywności na lekcji.
- 6.5. Nie odrabia prac domowych i nie przygotowuje się do lekcji.
- 6.6. Ma lekceważący stosunek do przedmiotu i brak chęci do nauki.